

29/04 2019

Enhed: IBK

Initialer: MBJ

Dommerbetænkning En Levende Bygningskultur

Dommernes betænkning vedrørende essaykonkurrencen 'En Levende Bygningskultur' udlyst af Realdania og Institut for Bygningskunst og Kultur (IBK) på KADK.

Konkurrencens formål og oplæg er at åbne og kvalificere en diskussion af spørgsmålet *Hvad er en levende bygningskultur?* Spørgsmålet beskrives i et essay af et omfang på 2 sider og har kunnet vedlægges en illustration. Studerende indskrevet på ét af Institut for Bygningskunst og Kulturs studieprogrammer har kunnet indlevere forslag til konkurrencen. Opgaven har kunnet løses enkeltvis eller af flere studerende i samarbejde. Essays udarbejdet på engelsk eller på ét af de skandinaviske sprog har kunnet indleveres. Ved indlevering er der jf. konkurrenceoplægget givet tilladelse til at forslaget kan offentliggøres på realdania.dk samt på fondens sociale medier. Forslag har været indsendt og behandlet anonymt af en dommerkomité bestående af nedenfor angivne faglige aktører. Konkurrencen præmieres med gavekort til Dansk Arkitektur Centers boghandel på hhv. 3000 dkk og 2000 dkk til første og andenpræmien. Dertil har dommerkomitéen haft mulighed for at præmiere yderligere forslag. Deadline for indlevering var 22. oktober 2018.

Konkurrenceforløb

Konkurrencen blev adviseret ved institutåbningen af IBK d. 31. august 2018 ved præsentation af institutleder på IBK Arne Høi og programchef i Realdania Stine Lea Jacobi og udskrevet 28. september 2018 ved mail til instituttets studerende indeholdende dokumentet 'Prisopgave' med baggrund, opgavebeskrivelse og konkurrencebetingelser samt en tekst om essay-formatets karakteristika.

Ved deadline for aflevering var der indkommet otte forslag, som alle levede op til de beskrevne konkurrencebetingelser. Forslagene blev udsendt til dommerkomitéen som havde mulighed for at returnere en kommenteret og prioriteret liste med de tre foretrukne forslag. På den baggrund udarbejdedes en fælles dommerbetænkning af Morten Birk Jørgensen som efterfølgende blev sendt til gennemsyn i dommerkomitéen og redigeret i forhold til dommernes kommentarer.

Denne dommerbetænkning er vedtaget med enighed blandt dommerkomitéens medlemmer. Foruden en første og andenpræmie har dommerkomitéen besluttet at præmiere et tredje forslag med et gavekort på 1000 dkk samt at indkøbe de øvrige fem forslag med et gavekort på 500 dkk. Konkurrencens vindere offentliggøres ved Institut for Bygningskunst og Kulturs institutforsamling 7. maj 2019.

Generelle bemærkninger til de indkomne forslag

Konkurrencens opgavebeskrivelse ikke indeholder hverken definition af begreberne 'bygningskultur', 'levende bygningskultur' eller ansatser til særlige forståelser af dem. Det er tydeligt i de indkomne forslag, som åbner for forståelser i dommerkomitéen nærmere end indkredser begreberne. Arbejdet i dommerkomitéen har dermed i lige så høj grad været en nysgerrig selvundersøgelse af dommernes egen forståelse, samt en udveksling af positioner for hvordan disse begreber potentielt kan tydeliggøres.

Ingen af de indleverede forslag har været kritiseret for deres formmæssige eller skrive tekniske aspekter. Vurderingen har således i endog meget høj grad været baseret på forslagernes argumenter, forforståelser og udsagn om, hvad en levende bygningskultur kunne være. Nærværende dommerbetænkning er dermed primært udtryk for netop den intenderede rammesætning om de begrebsmæssige potentialer.

Blandt de indleverede forslag har ingen valgt at gøre brug af muligheden for at vedlægge illustrationer. Teksterne er sprogligt overordnet billedrige, men der savnes en undersøgelse af hvordan illustrationer kunne have bidraget til yderligere præcisering af forslagernes hovedpointer.

Præmierede forslag

*014059: Vårt dagliga bröd, Udpeget som førsteplads.
Oscar Forsman, 8052 tegn.*

På en for genren klassisk vis lægger essayet ud med en undren. Kulturhuset i Stockholm er bygget på generiske modernistiske idealer, men fremstår både stedsspecifikt og vibrerende. "Hur kommer det sig att en byggnad strukturerad efter principer om det generella, till synes kontextlösa, klarar att axla rollen som bärare av det djupt mänskliga?"

Gennem to traditionelle processer fremhæves gæringsprocessen som en katalysator for det afstemte forhold mellem det nye og det gamle. Brødbagningens gæringsproces igangsættes af en surdej med en forhistorie, som er afgørende for brødet's kvalitet. I *solerametoden* som anvendes på den iberiske halvø til fremstilling af vin og sherry forbliver en del af vinen i tønden ved tapning og indgår dermed i den efterfølgende påfyldning. "På samma sätt bidrar städers och byggnaders ständiga överlagring till en vibrerande kultur, där historiska strukturer förblir relevanta genom nuets inblandning."

Elegant bevæger essayets betragtninger sig fremad; forklarer tydeligt sine to referencer og afslutter i forsigtigt konkluderende vendinger. Imens alle tider har sine specifikke vilkår for at skabe arkitektur er ét forhold konstant på tværs af arkitekterne bag Akropolis, Le Corbusier og Peter Celsing, nemlig det, at de formår at "...att byta ingredienser i ett beprövat recept, och justera innehållet efter nya tekniska landvinningar...".

Essayet er særdeles sprogligt velskrevet og stramt struktureret uden at blive stift. Indholdsmæssigt håndterer det komplekse problemstillinger og formår at foreslå svar uden at konkludere utidigt bombastisk.

Ved at indskyde et enkelt lille mellemrum mellem bygning og kultur, gives plads til at reflektere over menneskelig praksis uden for det byggede. Det giver teksten en sproglig rigdom der gør den tilgængelig og inspirerende læsning for andre end de rent faglige læsere.

Forfatteren formidler med begejstring og præcision, den værdi og de muligheder en levende bygningskultur rummer – også for fremtiden. Essayet er afleveret på svensk.

*458639: Considering a Vibrant Building Culture(s), Udpeget som andenplads.
Callum Symmons, 10025 tegn.*

Forfatteren anfægter at man kan tale om en levende bygningskultur i en samtid, hvor byggeriet primært formes af kortsigtede hensyn til afkast og økonomisk gevinst. Først ved kritisk at undersøge de politiske og sociologiske forhold der forhindrer en levende bygningskultur, kan man nærme sig den. Dernæst ved at udfolde nogle af de muligheder, der ligger for at skabe fremtidens levende bygningskultur gennem brug af alternative og kritiske processer og praksisser.

Forslaget tager udgangspunkt i byggesektorens relation til det kapitalistiske marked og betragter denne sammenhæng som modstridende med opgavens søgen efter en 'vibrant building culture'. Udveje for dette problem søges i et udvalg af kanoniserede teoretiske betragtninger på netop denne relation. Forslaget finder potentialet for at opnå 'vibrancy' i en kollektivitet af proces og praksis. Processen lukkes op ved at involvere brugerne af arkitekturen og derved opnå en heterogenitet, som ikke lader sig gøre i en ensidigt markedsdrevet arkitektur.

Forfatteren har et specifikt fokus på antikapitalisme. Dette fokus beskrives som et metodisk greb nærmere end et ideologisk standpunkt, og den inddragede teori anskues dermed som tese for en kontemporær bygningskulturel virkelighed. Dette ensidige perspektiv er dog også med til at hæmme forståelsen af netop arkitekturen og bygningskulturen som heterogene virkeligheder med mange implicerede realiteter og eventuelle potentialer.

Teksten er en gennemarbejdet, kritisk og velskrevet. Forfatteren formulerer sin kritik præcist og velunderbygget, og viser gennem konkrete eksempler, hvordan en ny inddragende praksis kan give plads til social og kulturel diversitet og dermed levende bygningskultur. Det er systematisk opbygget og konsekvent refererende. Netop disse sidste karakteristika er dog også forslagens svaghed, da systematikken og loyaliteten imod de refererede værker prioriteres over en mere nysgerrigt undersøgende selvrefleksion.

Forlaget er det eneste af de indleverede, der er udarbejdet på engelsk. Dette forhold lader til at have en i dommerkomitéens øjne positiv konsekvens for forståelsen af 'building culture'. Det kan tilskrives en oversættelse af bygningskultur at det blottes for sine historiske konnotationer, og konsekvent henfører opmærksomheden på en nutidig kulturel praksis for det at bygge.

*171705: Politisk popcornhjerne og manglende genhusningsglæde. Præmieres.
Silja Juul Krüger, 5934 tegn.*

I en personlig erfaring fra en opvækst på Vesterbro beskrives byens transformation fra pittoresk og broget til det stilrene og monotone. Perspektivet er udpræget humanistisk, hvilket tydeligt udtrykker sig i gentagne utvetydige udsagn: "En broget verden kræver en broget bygningskultur. Og når arkitekturen emmer af liv, er det fordi dem der omgås den, tør bruge den til fulde."

Forfatteren har indgående kendskab til København og diskuterer energisk og indlevet byens kvarterer og enkelte bygninger. Konklusionen er, "at man ikke er i stand til at kategorisere samtidskunst, -

arkitektur eller -begivenheder som betydningsfulde”, men at udpegning af det spektakulære kræver tidsmæssig afstand.

Essayet er rigt på fantasifulde ord og vendinger som ”bygningskonserves” og ”en politisk popcornhjerne”, som også går igen i overskriften. Det er underholdende læsning!

Svagheden er essayets ambivalens i analyserne af den samtidige byudvikling. Mens tvetydighed og sågar selvmodsigelser ofte forekommer i essaygenren, bliver det i dette tilfælde en kende for flakkende, da betragtningerne ikke fastholdes og granskes tilstrækkeligt. Netop en tendens der anses som problematisk i byudviklingen: ”En vel demokratisk proces hvor udholdenhed er en mangelvare og nye ideer popper op i det uendelige og gør det umuligt at holde én kurs, fordi rationalet konstant afbrydes af endnu nye og endnu bedre påfund.”

Ikke-præmierede forslag i uprioriteret rækkefølge

*223344: Levende bygningskultur – Hvad er det for en størrelse? Indkøb.
Anne Sofie Buchbjerg, 6417 tegn.*

Essayet begynder i en udpræget oplevet situation i Venedig hvor forfatteren/forfatterne bliver konfronteret med udstillingen af Svinkløv Badehotel i den danske pavillon. Projektet er en genopførelse af det i dag nedbrændte Svinkløv Badehotel i en version ”Svinkløv 2.0”. Derigennem stilles spørgsmålet om, hvad en levende bygningskultur er: Lever Svinkløv eller holdes det kunstigt i live? Denne spørgen udfoldes i en frit associerende selvrefleksion over hvad der skal til for at noget er levende, om forholdet til det dynamiske og en lang række andre involverede begreber, heriblandt identitet, håndværk, historie, værdi og sjæl. Afslutningsvis spørges der til hvorvidt en definition af begrebet levende bygningskultur er gunstig, eller hvorvidt det netop lever bedst i individuelle forståelser.

Essayets svaghed er manglen på dybde i betragtningerne på de spørgsmål, der stilles. Selvom spørgsmålet om definition til slut kan siges at blive problematiseret, kunne en mere konsekvent behandling af betragtningerne angående Svinkløv have kvalificeret årsagen til ikke at give entydige svar. Det er naturligvis en konsekvens af konkurrencebetingelsernes omfangsbegrænsning, men teksten vurderes også indenfor disse med fordel at kunne være fortættet.

Teksten er udpræget essayistisk i sin nysgerrige spørgen til begrebet og frie forløb af tankestrømme, anekdotiske indslag og diskuterende inddragelse af forfatterens egen position. Som læser tages man med ind i processen med at tænke og skrive, og det vil forhåbentlig kunne inspirere andre til at gøre det samme. Essayet er indleveret på dansk.

*270896: De manges visdom. Indkøb
Villads Nederby, 4965 tegn.*

Essayets klare hovedpointe er en problematisering af stjernearkitektens status i arkitekturen og deraf en hyldelse til en kollektiv byggefaglig viden. En pointe som fremgår allerede af essayets overskrift. Teksten er udpræget velskrevet; springer fikst imellem italienske referencer, arkitekturens både historiske og nutidige hovedskikkelser og dyreverdenens bosætningspraksis. Sidstnævnte fremhæves som forbilledlig for også menneskers bosætning og byggeaktivitet. Arkitektrollen foreslås som forvalter af den iboende viden i den værnakulære bygningskultur og den gode arkitekt forstås som én der bevarer, videreudvikler og transformerer eksisterende strukturer og traditioner.

Mens forslaget hovedpointe står tydeligt frem er denne tydelige pointe også dets svaghed. Teksten har mere karakter af et manifest end af en undersøgende refleksion over det levende i bygningskulturen. Manifeste kan nok behøves, men denne konkurrences ønske om at indkredse begrebet, kunne med fordel her have været behandlet mere åbent. En række spørgsmål står tilbage, herunder det for denne tekst centrale spørgsmål om forholdet mellem arkitektur og bygningskultur. Essayets er skrevet på dansk.

*130418: Om en levende bygningskultur.
Anders Hilbert, 6997 tegn.*

Et menneskeligt behov for betydningsladet ornamentering af sine omgivelser læses ud af et fund, udstillet på British Museum i London. Opmærksomheden på dette iboende behov vurderes i essayet som fraværende i en samtidig bygningskultur, der i stedet fokuserer på rationaler og målbarhed samt at leve op til gældende krav. Fomgivningsmæssige aspekter af byggeriet skal ifølge essayet ”nærmest sniges ind under skjul af økonomiske, tekniske, modemæssige eller politiske argumenter.” Teksten indeholder mange af sådanne fine betragtninger som vækker genklang og igangsætter tænkning hos læseren. Det er essayets styrke.

Som tekst er essayet mindre overbevisende struktureret. Den fremsætter gennemgående synspunkter, analyser og kommer med tilløb til svar, men disse opsamles ikke i en stærk form mod essayets slutning. I stedet forbliver den i overvejende grad analytisk med en samtidskritisk og manifest-lignende attitude. Teksten er udarbejdet på dansk.

*211191: Gatekeepers.
Asbjørn Eriknaur, 4328 tegn.*

Essayet indleder med en kulturpessimistisk karakteristisk af vores samtid som flagrende, forstyrret og overfladisk og med en tilsvarende byggeaktivitet. Som alternativ foreslås en mindre kompromissøgende arkitekturudvikling med øget patos. Arkitekter opfordres til at erkende pladsen blandt byggeriets øvrige aktører, men samtidig til at insistere på rollen som den helhedssøgende, der skal træde frem med stærke kunstneriske udsagn. Vores samtid beskrives som et mellemstadium imellem en tidligere mere vital bygningskultur, og en fremtid hvor de spirende digitale potentialer for alvor vil udfoldes.

Der er lige fra begyndelsen af teksten mange bastante udsagn og de er til tider svære til fulde at forstå betydningen af, da de ikke følges op med forklaringer. Ligeledes er centrale betydninger svære at gennemskue. Overskriften 'Gatekeepers' kunne forstås som positionen i mellemstadiet mellem to tider, men det vil være en ualmindelig anvendelse af ordet. Derudover er essayets bidrag til forståelsen af begrebet 'bygningskultur' uklart, da dets forhold til fx 'arkitektur' ikke udfoldes.

Teksten er velskrevet, fantasifuldt og humoristisk udformet på dansk.

*071117: En Levende Bygningskultur
Christian Minor Nørbjerg, 5310 tegn*

Essayet introducerer med at fastslå bygningskulturens store betydning for mennesket og vigtigheden af det levende aspekt. Af tilknytningen til historien og dens lag og at udviklingen skal være i forlængelse af disse. Robust, omstillingsparat, selvforklarende og med stærke idéer.

Det Kongelige Danske Kunstakademis Skoler
for Arkitektur, Design og Konservering
Arkitektskolen

Dernæst tages fat om bygningskulturens politiske aspekter og vilkår. Manglen på arkitekturpolitikker i visse kommuner og fraværet af bygningskultur i klimapolitikken anses som udtryk for en mangel på prioritering af fagområdet. Der stilles en række spørgsmål og svares først og fremmest med en reference til Bedre Byggeskik og en potentiel gentænkning af denne bevægelses praksis.

I essayets stærkeste passager går det på en meget direkte måde i rette med nogle af det grundlæggende menneskelige vilkår for bosætning. Fx at man må være opmærksom på “... de følelsesmæssige kvaliteter, som identificerer byen – melankoli, forventning, håb, glæde.” Essayets svaghed er, at idéerne sjældent overskrider det alment accepterede. Man savner nogle nye bud eller blot overraskende vinklinger som kan udvide, kvalificere eller ligefrem forvrænge de umiddelbart sande, etablerede idéer. Trods disse mangler er essayet blandt de sprogligt mest gennearbejdede blandt de indkomne forslag. Teksten er skrevet på dansk.

Undertegning

Nærværende dommerbetænkning er vedtaget i enighed imellem konkurrencens nedenfor angivne dommerkomité.

Arne Høi
Arkitekt MAA, Institutleder, KADK

Merete Lind Mikkelsen
Arkitekt MAA, Enhedschef, Slots- og Kulturstyrelsen

Kjeld Vindum
Arkitekt MAA, Lektor, KADK

Morten Birk Jørgensen
Arkitekt MAA, Adjunkt, KADK

Stine Lea Jacobi
Arkitekt MAA, Programchef, Realdania

Det Kongelige Danske Kunstakademis Skoler
for Arkitektur, Design og Konservering

